

Läskampanjen

**- En beskrivande rapport om läsfrämjande arbete i
Botkyrka kommun**

Sarah Magnusson

Ett praktikarbete på Mångkulturellt centrum

inom ramen för Projektledarutbildningen

på Stockholms Universitet hösten 2008

Läskampanjen

Inledning

År 1999 startade Svenska Barnboksinstitutet (SBI) upp det läsfrämjande projektet *Läs 2000!*, initierat av barnboksförfattaren Lennart Hellsing som då satt i SBI:s styrelse. Projektet riktade sig till kommunerna i syfte att inspirera dem till att starta upp läsfrämjande verksamheter med skola och bibliotek i samverkan. Det föreslogs även att varje kommun borde ha läsombud som arbetar i läsfrämjande syfte.

Botkyrka kommun blev inspirerad av *Läs 2000!* och diskussioner sattes igång mellan representanter från kultur- och fritidsförvaltningen, utbildningsförvaltningen och barn- och ungdomsförvaltningen för hur en sådan läsfrämjande verksamhet skulle kunna se ut i Botkyrka kommun. Diskussionerna resulterade i att kultur- och fritidsförvaltningen och barn- och ungdomsförvaltningen år 2000 inom ramen för kommunens skolplan (under rubriken kommunikation) startade det läsfrämjande projekt som fick namnet *Läskampanjen*. Från och med 2007 övergick projektet till att bli en permanent verksamhet, eftersom det ansågs som väldigt lyckat.

Målsättning

Läskampanjens övergripande mål är att med hjälp av skönlitteraturen se till att fler elever ska klara de nationella proven i svenska och i svenska som andraspråk i årskurs 5 och 9 och att fler elever ska få godkänt i de här ämnena i grundskolan. För att lyckas med det har man som delmål att ge pedagoger metoder för hur man kan skapa läslust hos barnen i språkutvecklande syfte. Men också att ge föräldrar information om vikten av att de läser för sina barn och att de uppmuntrar barnen till att läsa själva. Man vill även skapa en plattform för erfarenhetsutbyte mellan pedagogerna för hur man kan arbeta med skönlitteraturen i skolundervisningen respektive i fritids- och förskoleverksamheten - för att ta vara på och sprida den läsfrämjande kunskap och erfarenhet som redan finns ibland dem.

Målgrupp

Läskampanjens målgrupp är alla från 0-16 år i Botkyrka kommun, det vill säga cirka 13 000 barn och ungdomar. Resursmässigt blir det därför omöjligt för *Läskampanjen* att vända sig direkt till målgruppen. I stället vänder man sig till pedagoger på förskola, fritidshem och grundskola som inbjuds till olika inspirationsmöten i läsfrämjande syfte. På så vis kan man arbeta läsfrämjande gentemot målgruppen indirekt via pedagogerna som i sin tur når alla de barn och ungdomar som

omfattas av *Läskampanjen* – bortsett från de allra yngsta barnen mellan 0-1 år. De barnen når man istället via deras föräldrar som kommer till de möten som anordnas på familjecentralerna i kommunen. Föräldrarna till barnen mellan 1-16 år är också de en viktig om än sekundär målgrupp, som man når via pedagogerna.

Bakgrund

När arbetet med *Läskampanjen* inleddes år 2001 fanns det 70 000 invånare i kommunen bland vilka hundra olika nationaliteter fanns representerade. Botkyrka är med andra ord en mångkulturell kommun och många barn har här ett annat modersmål än det svenska. Behovet av att satsa extra mycket på att arbeta språkutvecklande inom skolan var då och är därför fortfarande stort.

Man hade uppmärksammat att det gemensamma för de elever i årskurs 9 som inte uppfyllt kriterierna för att få godkänt i svenska var att de hade brister i att kunna reflektera kring lästa texter och i att kunna sätta in det lästa i ett sammanhang. Tanken med *Läskampanjen* var därför att med hjälp av skönlitteraturen arbeta på ett språkutvecklande sätt så att fler elever skulle klara kriterierna för att få godkänt i svenska och i svenska som andraspråk. Det ansåg man även skulle förbättra elevernas prestationer inom övriga ämnen, då språkförståelsen är en avgörande faktor för skolresultaten under hela skolgången.

Att man valde att låta målgruppen innefatta också de allra yngsta barnen, har att göra med att barns läsintresse och läsförmåga grundläggs tidigt och man ville ge barnen i kommunen de bästa förutsättningarna för att utvecklas till läsande individer.

Utarbetandet av hur *Läskampanjens* verksamhet skulle utformas och vilka målen med verksamheten skulle vara, diskuterades i en referensgrupp bestående av representanter från skola, fritidsverksamhet, förskola, bibliotek, familjecentraler och ansvariga från kultur- och fritidsförvaltningen, utbildningsförvaltningen och barn- och ungdomsförvaltningen under ett års tid. Under diskussionerna insåg man att det fanns många goda läsfrämjande idéer och lokala läsprojekt i kommunen att ta till vara på. Det var anledningen till att man ville främja ett erfarenhetsutbyte mellan pedagogerna inom ramen för verksamheten.

Förhållningssätt till skönlitteraturen

Grunden för hur *Läskampanjen* introducerar användandet av skönlitteratur i skolundervisningen vilar på idén om att man kan använda skönlitteratur som läromedel – och det inte bara i svenska och i svenska som andraspråk utan även i andra ämnen. Därför har man också funnit det värdefullt att samarbeta med olika lokala aktörer, t ex Komtek och Botkyrka Mediecenter för att

hitta nya, spännande sätt att arbeta med skönlitteratur på. Man vill även bredda urvalet och tolkningen av skönlitteratur i skolan.

I utformandet av det skönlitterära arbetssättet i verksamheten bygger *Läskampanjen* direkt på LPO 94 (Läroplanen för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet 1994) och visar i sina möten på hur pedagogerna med hjälp av skönlitteratur kan uppnå de olika strävansmålen som häri finns.

Skönlitteraturen som läromedel

Läskampanjen anser att på samma vis som man arbetar med frågor eller olika övningar och skapar viktiga samtal utifrån läromedel, så kan man också göra det utifrån skönlitteratur.

Att använda sig av skönlitteratur i undervisningen bör med andra ord inte endast handla om att eleverna ska läsa utan också om att de utifrån boken ifråga ska träna sig på att diskutera och att skriva – och därmed att öva sig på att reflektera över det som de har läst.

Man menar att skönlitteratur är ett utmärkt verktyg för att öppna upp diskussioner kring värdegrund och olika livsfrågor såsom jämställdhet, kärlek och mobbning. Att visa på exempelvis mobbning i en skönlitterär bok och sedan samtala om texten för att eleverna ska kunna leva sig in i den mobbades situation kan vara både enklare och mer effektivt än att endast tala om att mobbning är fel. Skönlitteraturen är på så vis användbar i undervisningen när man har Livskunskap, precis som i SO-ämnena för att ge eleverna ytterligare information eller en annan ingång till ett tema. Läser man exempelvis om andra världskriget så kan man komplettera läromedel med skönlitteratur om den tiden för att ge eleverna andra och fördjupade perspektiv på temat.

Samarbeten som vidgar det skönlitterära arbetsfältet inom skolan

För att bredda förståelsen för hur man kan arbeta med skönlitteratur i undervisningen har *Läskampanjen* samarbetat med olika aktörer i kommunen. Nedan är ett axplock av enskilda möten, främst från höstterminen 2008:

- Tillsammans med matematikutvecklare har man haft ett möte för förskolepedagoger där man förde samman bilderböcker med matematik genom att skapa en workshop där man i en bilderbok fick leta efter och benämna geometriska figurer i olika föremål, men också samtala om olika tidsbegrepp och om växt- och djurriket utifrån bilderboken.

- Tillsammans med Komtek (en kommunal tekniskskola med fokus på teknik och design) har man haft ett möte för låg- och mellanstadielärare som förde samman skönlitteratur, teknik och design genom att skapa en workshop där pedagogerna utifrån en bilderbok fick konstruera bilderboksfigurer med hjälp av olika material. På så sätt fick de träna sig på att fundera ut tekniska och designmässiga lösningar och de fick idéer för hur de kan vidga sina elevers vokabulär kring konstruerandet. Olika skönlitterära exempel i vilka konstruktion och reflekterandet därutöver spelar en viktig roll, såsom i Daniel Defoes *Robinson Crusoe*, presenterades även.
- Tillsammans med Botkyrka Mediecenter (en medieskola för gymnasiet) har man haft ett möte för mellan- och högstadielärare där man förde samman poesi och hiphop. En elev på skolan gjorde ett hiphopframträdande och berättade om hur han gick från att skriva poesi till att skriva och komponera hiphoplåtar. Ett föredrag hölls om hiphopens historia och författaren Tomas Fröhling talade om sin bok *Kung Steves självlysande hiphopbibel* i vilken hiphop utgör en viktig del och höll sedan en workshop i hur man skriver hiphoplåtar.
- Tillsammans med Botkyrka Mediecenter har man även haft ett möte för högstadielärare på temat ungdomsvärldar. En film (*Mean Girls*) och ungdomsböcker som på olika sätt handlar om identitetsskapande i tonåren, samt metoder för hur man kan arbeta med det här i undervisningen, presenterades för lärarna. De fick också en föreläsning om såpor och nätet och material som underlag för diskussion om den betydelse de spelar i ungdomars liv, liksom om de faror som finns med nätet.

Bredare urval och tolkningsfrihet

Läskampanjen anser att urvalet av litteratur ska bygga på att barn och ungdomar får läsa de böcker som känns intressanta och angelägna snarare än bara ”klassiker”. *Läskampanjen* menar att man i stället för tradition ska se till användbarhet, vilket inte utesluter att också litteraturklassikerna kan vara användbara. Man anser det också viktigt att tolkningsutrymmet som barnen ges inte är alltför snävt, eftersom det inte finns endast ett sätt att tolka på när det kommer till skönlitteratur utan flera. Varje barn ska vara fritt att göra sin egen tolkning och diskussionerna som följer blir berikande om olika tankar och åsikter förs fram. Man menar också att pedagogerna inte ska vara rädda för att välja böcker som inte är ”invändningsfria”. Det vill säga att det i boken ifråga finns

något som man kan invända emot – språk, moral, könsroller, människosyn etcetera. Det man ifrågasätter i boken kan man då istället ta upp i en diskussion (exempelvis Robinson Crusoes relation till Fredag i Daniel Defoes *Robinson Crusoe*).

Motton

Läskampanjen har i två motton vidare formulerat sin fasta övertygelse om att skönlitteraturen är av stor betydelse för att barn ska utvecklas till reflekterande och fantasirika individer och att barnen därför behöver tillgång till kvalitativa böcker i mängd:

"Från intryck till uttryck"

Man menar att barn då de läser får insikter, funderingar och idéer som man ska tillvarata i det att man låter barnen gestalta de nya intrycken i text, bild, samtal eller dramatisering etcetera, för att utveckla deras kreativitet och reflektionsförmåga.

"Kvantitet och kvalitet"

För att utveckla kreativiteten och reflektionsförmågan menar man vidare att barnen behöver läsa mycket och varierat och därför krävs det att barnen har tillgång till många läsvärda böcker. Det är också anledningen till att en så stor del av verksamhetens budget läggs på att ge lärarna ett, ibland många exemplar vardera av de böcker som *Läskampanjen* presenterat under ett möte.

Finansiering och omkostnader

Verksamheten finansieras i huvudsak av barn- och ungdomsförvaltningen dit *Läskampanjen* tillhör. Utöver det söks olika bidrag från Statens Kulturråd i samarbete med kultur- och fritidsförvaltningen. Omkostnaderna för verksamheten utgörs av två halvtidstjänster; inköp av de böcker som man delar ut och det fika som man bjuder på, på de olika mötena som man anordnar; och arvodering till de författare eller andra som man vid enstaka tillfällen anlitar för att hålla ett föredrag eller en workshop på de olika mötena.

Marknadsföring och informationskanaler

För att tala om att *Läskampanjen* fanns och informera om vad projektet gick ut på använde man sig i början dels av det nätverk som finns för skolledare (Nätverk för biträdande rektorer); dels använde man sig av lokaltidningen och tidningar som riktar sig till den pedagogiska världen i vilka man skrev artiklar om *Läskampanjens* verksamhet. I samarbete med skolledarna såg man också till att varje förskola och varje stadie i var skola hade ett läsombud, till vilka man kunde skicka

inbjudningar till de olika mötena. Det ligger vidare på skollärans ansvar att se till att ett nytt läsombud utses om någon slutar så att skolan eller förskolan inte går miste om den information som *Läskampanjen* mejlledes skickar ut.

Verksamhetens organisation

Läskampanjens verksamhet sköts av två utvecklingspedagoger, Annika Löthagen och Jessica Staaf, på en halvtidstjänst vardera. I deras arbetsfunktioner ingår att läsa en mängd barn- och ungdomslitteratur som de diskuterar sinsemellan, för att finna användbara böcker att presentera för pedagogerna liksom böcker att arbeta vidare med på mötena i workshop-form. Det är också de som mejlledes informerar om de olika mötena och sköter verksamhetens samarbeten med Tumba Bokhandel och Tumba Bibliotek, liksom de sköter övriga tillfälliga samarbeten med olika parter. Det ekonomiska sköts dock av barn- och ungdomsförvaltningens ekonomiavdelning, även om det ligger på utvecklingspedagogerna att anpassa verksamheten efter den budget som man för tillfället har.

Verksamhetens upplägg och metoder

Läskampanjens verksamhet bygger främst på olika möten som man anordnar för förskolepedagoger och lärare upp till högstadiet, där varje möte riktar in sig mot en särskild årskurs eller några särskilda årskurser. En del av dessa möten är fristående medan andra utgör en mötesserie i form av exempelvis en bokcirkel på tre till fyra gånger för att en viss grupp av pedagoger åt gången ska få möjlighet till fördjupning. Sammanlagt brukar man hålla cirka åtta till tio möten per termin. Hösten 2008 införde man även möten riktade till fritidshemmen. Tanken är att ett sådant möte ska hållas per läshalvår.

Till alla de möten som riktar sig till pedagoger är även de som arbetar på skolornas lärcenter (en nydaning av skolbiblioteken) i kommunen välkomna och någon gång per år hålls också specifika möten för dem. Där det efterfrågas anordnas det dessutom möten för småbarnsföräldrar på kommunens familjecentraler.

Mötena för pedagoger

Mötena som hålls för pedagoger har för avsikt att via dem nå barnen i läsfrämjande syfte. Inte minst genom att skapa läslust med hjälp av inspirerande bokpresentationer och förslag på hur man skulle kunna arbeta med olika böcker i barngrupperna på ett intresseväckande och givande sätt för barnen. Men *Läskampanjen* påtalar ofta även vikten av att pedagogerna också informerar barnens föräldrar om varför det är så betydelsefullt att föräldrarna läser för barnen och att barnen

när de lärt sig att läsa också läser själva. Mötena är vidare också tänkta att fungera som en plattform för erfarenhetsutbyte pedagogerna emellan och för att presentera nytugivna böcker för att hålla dem uppdaterade på utbudet av barn- och ungdomslitteratur. Upplägget för sådana möten som brukar hållas under ett eftermiddags- eller morgonpass på cirka två timmar, ser vidare ut enligt följande:

- Pedagogerna bjuds på fika.
- *Läskampanjen* presenterar sig själva och det tema eller de teman som dagens möte är uppbyggt kring.
- *Läskampanjen* presenterar böcker och ger metoder för hur man kan arbeta med dem i undervisningen/barnverksamheten och ger därefter en uppgift till pedagogerna som de i workshops om små grupper utifrån en viss bok får arbeta med.
- Varje grupp presenterar hur man tagit sig an uppgiften och ger eventuellt förslag på hur man mer kan arbeta med boken eller temat ifråga.
- *Läskampanjen* delar ut böcker till pedagogerna.

Workshops

Mötenas funktion är att utifrån det tema eller de teman som mötet är uppbyggt kring och med tanke på den målgrupp av pedagoger som mötet vänder sig till, på olika sätt ge dels konkreta metoder för att skapa läslust till en viss bok genom att skapa en intresseväckande läsning, såsom:

- Att läsa högt ur inledningen.
- Att dramatisera ett stycke ur boken för barnen.
- Att lyfta ut ett ämne ur boken för faktafördjupning och/eller diskussion.
- Att skriva upp olika nyckelord ur boken och låta barnen spåna kring vad boken kan handla om, alternativt fylla en korg med föremål som finns med i boken och låta barnen spåna utifrån dem.
- Att plocka ut citat från boken och läsa dem högt för barnen.

Dels att ge konkreta metoder för hur man kan arbeta vidare med boken i undervisningen/barnverksamheten för att upprätthålla läsintresset under såväl läsningen av boken som efter läsningens slut, såsom genom att:

- Skriva en fortsättning på boken eller på en scen ur boken.
- Skriva en dikt utifrån boken.
- Dramatisera/bildsätta scener ur boken.
- Diskutera vad som visar på att boken utspelar sig under en viss epok.
- Diskutera värderingar/normer/genusföreställningar/ämnen som finns representerade i boken.
- Är boken filmatiserad kan man diskutera hur olika medier berättar en historia genom att jämföra scener ur de båda medierna.

Man har dessutom givit konkreta förslag på hur man på fritidshemmen kan göra läsningen till en för barnen given del av verksamheten, såsom genom att:

- Skapa mysiga och ostörda läsmiljöer – om inte ett helt rum, så en hörna som på något vis avskärmas från övriga rummet.
- Låna böcker till fritidshemmet med barnen på biblioteket.
- Ha gemensam högläsning.
- Ta initiativ till att läsa för mindre grupper av barn.
- Uppmuntra barnen till enskild tyst läsning liksom till att läsa högt för varandra.

Varje workshop/möte blir på så vis både ett sätt för *Läskampanjen* att såväl teoretiskt som praktiskt förankra sina idéer hos pedagogerna för hur man kan arbeta med skönlitteratur och ett sätt varigenom de aktivierar pedagogerna till att tillsammans tänka vidare utifrån de konkreta metoder som de presenterat för dem.

Teman

Alla *Läskampanjens* möten är som sagt uppbyggda kring ett visst tema eller teman. Nedan ges exempel på några av de möten som man haft men också exempel på några större projekt som varit direkt riktade mot olika pedagogiska verksamheter:

- På ett möte för lärare i SO-ämnena, svenska och svenska som andraspråk på mellanstadiet presenterade man skönlitterära böcker som på olika sätt speglar historiska skeenden och förenade ämnena historia och svenska i en workshop utifrån Gunilla Wessnerts *Spetshäxan* som utspelar sig under Gustav den

tredjes tid. Material om Gustav den tredje delades även ut som stimulans till att söka fler kunskaper om den här tidsepoken.

- För lärare i bild, svenska och svenska som andraspråk på låg- och mellanstadiet hade man tre träffar där man förenade ämnena bild och svenska i en workshop utifrån Lena Anderssons *Linnéa i målarens trädgård*, Na'ima bint Roberts och Diana Mayos *En resa genom islams konst* och Jonah Winters och Ana Juans *Frida*.
- På ett möte för mellanstadielärare i svenska och svenska som andra språk presenterades olika böcker på temat kärlek och utifrån Mårten Melins *Amor anfaller* diskuterades man kärlek från olika aspekter: vad man kan känna kärlek till, visa kärlek genom och vad kärlek kan leda till – i syfte att vidga och avdramatisera begreppet. Material om Amor och annat kärleksrelaterat material delades även ut.
- Tema kärlek hade man också på ett möte för pedagoger i årskurs 6-9, där pedagogerna fick delta i det interaktiva kärleksspelet tillverkat och lett av dramapedagoger från kultur- och fritidsförvaltningen i Botkyrka kommun. Ungdoms- och diktböcker på temat presenterades här även.
- På ett möte visade man hur man med enkla medel kan bygga upp en sagovandring på förskolan där barnen får möta olika sagofigurer och utföra aktiviteter som knyter an till vissa sagor.
- Ett projekt vände sig till kommunens lärare i samhällskunskap, svenska och svenska som andraspråk för årskurs 7 i vilket Susanna Burengrens *Demokratihandboken* gavs till skolorna tillsammans med förslag på olika skönlitterära böcker som belyser mänskliga rättigheter. Man fick också ett underlag för hur man utifrån det givna materialet kan arbeta på temat demokrati och i det involvera diskussioner om barnkonventionen och personer som har förändrat världen.

- I ett projekt i samarbete med Dagens Nyheter fick elever från årskurs 8 och 9 under en tre-veckorsperiod varje dag ett eget exemplar att läsa och diskutera i klassrummet för att de skulle få vetskap om vad en dagstidning är för något. I många av kommunens hem prenumererar man nämligen inte på någon dagstidning av ekonomiska eller andra skäl och många barn kommer därför inte i kontakt med dem, vilket man ville förändra med hjälp av projektet. Eleverna fick också en introduktionsföreläsning på ämnet dagstidningar av TiS (Tidningen i skolan) och flera av klasserna gjorde under perioden samtidigt studiebesök på Dagens Nyheter.
- I ett projekt delades böcker ut om Gunilla Bergströms *Alfons Åberg* såväl på svenska till förskolorna i kommunen som i översättning till modersmållärarna (de språk som inte fanns i översättning fick istället en flanoserie om Alfons och en Alfons-handdocka att berätta om Alfons med). Tanken var att modersmållärare och förskolor härigenom skulle kunna samarbeta runt barnens språkutveckling genom att arbeta med samma bok fast på olika språk. Valet av Alfons-böcker gjordes eftersom de ger ett gott underlag för att diskutera olika frågor knutna till barnkonventionen – såsom alla människors lika värde.
- I ett projekt i samband med FN-dagen fick alla klasser i årskurs 8 en uppsättning böcker bestående av fem olika ungdomsböcker från de fem befolkade världsdelarna, som tillsammans illustrerade och gav kännedom om hur det att vara ung kan skilja sig åt beroende på var i världen man bor.
- Ett projekt gick ut på att förse förskolor med så kallade lånepåsar. Påsar fyllda med böcker på såväl svenska som de språk som fanns representerade på förskolan i fråga, med syftet att underlätta dels för föräldrar som inte har tid för att gå till biblioteket, dels för föräldrar med annan språkbakgrund som känner sig obekväma vid att uppsöka biblioteket på grund av ovana.
- I ett projekt delades läsdagböcker ut till alla mellanstadieelever i vilka de skulle skriva ner vad de läst – allt från reklam bak på mjölkpaketet till reklampelare till läxor till skönlitterära böcker – i syfte att även de som inte läser böcker vanligtvis ska se sig som läsande människor. Dagböckerna var även till för att

skriva ner reflektioner kring det lästa alternativt teckna ner de givna läsintrycken på blansidorna som häri även fanns.

Mötena för lärcenterpedagogerna

De som arbetar på skolornas lärcenter är också de som sköter inköpen av skönlitterära böcker dit. Det ligger därför ofta i lärcenterpedagogernas uppdrag att de måste hålla sig uppdaterade på barn- och ungdomslitteraturen. Av den anledningen är de välkomna på alla möten som *Läskampanjen* anordrar och får dessutom ”egna” möten som just är till för att informera om nyutgivningen.

Mötena för småbarnsföräldrar

Syftet med mötena för småbarnsföräldrar är att informera dem om vikten av att man som förälder börjar läsa tidigt för sitt barn. *Läskampanjen* presenterar även olika böcker och ger förslag på läselekar och annan stimulans för språkutvecklingen som man kan göra med barnet.

Man delar vidare ut böcker och ibland finns det i samarbete med Tumba Bokhandel också böcker som föräldrarna får köpa till förmånliga priser.

Ett år hade *Läskampanjen* även tillsammans med kommunens alla bibliotek ett projekt som gick ut på att man delade ut språk- och läsdagböcker till alla nyblivna småbarnsföräldrar i kommunen under parollen: ”Ge ditt barn läsminnen att glädjas åt!” Det var dagböcker i vilka föräldrarna kunde skriva ner barnets första ord; vad de sjunger, läser och berättar för barnet; sätta in teckningar som barnet gjort; eller skriva ner favoritböcker, älsklings sagor, rim och ramsor, rollekar och samtal som de haft med barnet under godnattstunden.

Samarbetspartners

Läskampanjen samarbetar med Tumba Bibliotek och Tumba Bokhandel med vilka man arrangerar biblioteksträffar respektive bokfrukostar, som båda har som syfte att via pedagogerna skapa läslust hos barnen och att presentera ett urval av nyutgivningen, samt att dela ut böcker.

Tumba Bibliotek

I början av varje hösttermin träffar *Läskampanjen* Tumba Bibliotek för att bestämma ett datum för en biblioteksträff samt för att informera om vilken årskurs eller vilka årskurser som man tänkt att den ska rikta sig till. Träffarna som benämns Godbitar hålls en gång per år under ett eftermiddagspass på cirka en och en halv timma och har följande upplägg:

- *Läskampanjen* presenterar sig själva och berättar om syftet med Godbitar.
- En barnboksbibliotekarie presenterar ett urval av den nya utgivningen.
- Fikapaus där pedagogerna även ges tid till att kika på borden där de nyutkomna böckerna som barnbibliotekarien presenterat finns uppställda tillsammans med andra böcker från nyutgivningen.
- *Läskampanjen* avslutar mötet och delar ut böcker till pedagogerna.

Dessutom har man planeringsmöte minst en gång per termin där man går igenom hur samarbetet ska se ut på övriga möten. Ibland bistår biblioteket med bokprat, ibland med litteraturlistor och temalådor. Biblioteken i Botkyrka söker vidare varje år bidrag hos Statens Kulturråd för inköp av litteratur och för att uppfylla kraven på bidragsansökan måste kommunen ha en läsfrämjande verksamhet. Samarbetet med *Läskampanjen* är därför värdefullt för biblioteket. Eftersom biblioteket dessutom anser *Läskampanjens* verksamhet viktig i sig, ger de vanligtvis varje år en del av den egna budgeten för inköp av litteratur till *Läskampanjen*.

Tumba Bokhandel

I början av varje termin träffar *Läskampanjen* även Tumba Bokhandel för att informera om vilka teman man ska ha och vilka böcker man tänker använda sig av under terminen. På så sätt hinner bokhandeln köpa in böckerna inför de olika mötena ifråga. Böckerna får *Läskampanjen* köpa till kraftigt reducerat pris eftersom det handlar om så stora uppsättningar. Ibland tillfrågas bokhandeln också om de vill presentera böcker på något/några av de möten som *Läskampanjen* ska ha för pedagogerna under terminen. Vid sådana tillfällen brukar bokhandeln även låta pedagogerna få köpa böcker till förmånliga priser.

En till två gånger per år brukar *Läskampanjen* också tillsammans med bokhandeln anordna så kallade Bokfrukostar. Ifall en sådan ska hållas under terminens gång bestämmer man även datum för den och informerar bokhandeln om vilken årskurs eller vilka årskurser som man tänkt att den ska rikta sig till. En Bokfrukost hålls under cirka en timmas långt morgonpass på bokhandeln, där man ställt upp stolar för pedagogerna att sitta på och upplägget ser ut enligt följande:

- Pedagogerna bjuds på frukost.
- *Läskampanjen* presenterar sin verksamhet och berättar om syftet med Bokfrukosten.
- En butiksmedarbetare presenterar ett urval av nyutgivna böcker.
- Pedagogerna ges möjlighet att köpa böcker till förmånliga priser.

Valet av litteratur

För såväl *Läskampanjen* som Tumba Bokhandel och Tumba Bibliotek består planeringen inför varje möte av inläsning av litteratur. Hur man går till väga och vad man har i åtanke då man väljer ut litteraturen skiljer sig dock aningen åt.

Läskampanjen

Läskampanjen väljer antingen litteratur utifrån tema och årskurs eller så väljer man ut litteratur som man uppskattar och bestämmer tema och årskurs utifrån böckerna ifråga. Till sin hjälp i urvalet och för att finna böcker med rätt tematik har man Tumba Bibliotek, Tumba Bokhandel och *Barnboks katalogen* (som Statens Kulturråd ger ut en gång per år och som presenterar de böcker som givits ut under det gångna året). I åtanke vid valet av litteratur finns såväl jämställdhet som mångkulturalitet. *Läskampanjen* menar som sagt dock att man även kan välja böcker som inte är invändningsfria bara de är användbara i något syfte och sedan kan man diskutera det i boken som man kan vända sig emot av någon anledning, såsom stereotypa könsroller. Man försöker vidare alltid att välja litteratur så att det finns något för såväl den lässvage som den läsvane eleven, då barns läsutveckling ser så olika ut.

Tumba Bokhandel

Inför Bokfrukosten väljer Tumba Bokhandel litteratur utifrån det sortiment som man har köpt in till bokhandeln och den årskurs/årskurser som Bokfrukosten ifråga riktar sig till. I åtanke har man att det ska vara en blandning av lättläst litteratur, fantasy och vardagsrealism.

Tumba Bibliotek

Inför mötet om årets nya ”godbitar” väljer Tumba Bibliotek litteratur med tanke på den årskurs/årskurser som biblioteksträffen ifråga riktar sig till, utifrån de böcker som finns representerade i *Godbitar* (en katalog som ges ut av Bibliotekstjänst varje höst och vår och som presenterar de böcker som givits ut under det gångna året).

Respons

Den genomgående responsen på *Läskampanjens* verksamhet har av såväl Botkyrka kommuns pedagoger som Tumba Bibliotek och Tumba Bokhandel varit odelat positiv. Dessutom har utvecklingspedagogerna fått stipendier för sitt arbete med verksamheten.

Pedagogerna

Pedagogerna vet vikten av läsning för barn. Men *Läskampanjens* ständiga påminnelse och uppmuntran till att arbeta mycket med skönlitteratur har för många varit vad som behövs för att också göra det. Presentationen av ny barn- och ungdomslitteratur som de får av *Läskampanjen* tillsammans med idéer och konkreta metoder för hur man kan använda den i undervisningen/barnverksamheten, anser pedagogerna vara en värdefull fortbildning. De uppskattar också den inspiration som de får av *Läskampanjen* för hur man kan arbeta med skönlitteratur i andra ämnen än svenska och i svenska som andraspråk. Och de är även tacksamma över alla de böcker som *Läskampanjen* ger dem till sina pedagogiska verksamheter. Dessutom anser de att det erfarenhetsutbyte med andra pedagoger som *Läskampanjens* möten möjliggör är väldigt givande.

Tumba Bibliotek

Tumba Bibliotek är liksom övriga bibliotek mån om att barn ska läsa och menar att *Läskampanjen* för det ändamålet fyller en viktig funktion. Det finns nämligen oerhört många barn i Botkyrka kommun och biblioteken själva kan inte nå alla. Några som dock möter barnen i sitt dagliga arbete är pedagogerna och genom att *Läskampanjen* introducerar böcker för dem kan de i sin tur presentera dem för barnen utifrån de egna kunskaperna om vad som skulle kunna passa de olika barnen ifråga.

Dessutom anser Tumba Bibliotek det vara bra att lärarna på *Läskampanjens* möten får inspiration till hur de kan arbeta med skönlitteratur i flera ämnen och inte bara i svenska och i svenska som andraspråk. De har också märkt att såväl barn som pedagoger alltmer ser fördelarna och möjligheterna med skönlitteraturen och efterfrågan på böcker och på bibliotekets temalådor har ökat under de senaste åren. Temalådorna är en tjänst som finns tillgänglig för alla lärare på alla bibliotek och innebär att barnbibliotekarierna samlar ihop ett urval av böcker kring vissa teman, riktade till en viss ålder, som lärarna sedan kan låna till undervisningen.

Tumba Bokhandel

Tumba Bokhandel anser att *Läskampanjens* insats är viktig dels för att den verkar läsfrämjande gentemot en så bred åldersgrupp av barn, vilket i sin tur tjänar barnens språkutveckling – och språket är A och O om man ska klara sig i skolan och i samhället. Dels menar de att den är viktig på så vis att den bidrar till att lärcentrenas litteraturutbud breddas i och med de böcker som man delar ut till lärarna och till lärcentrapedagogerna, vilket behövs. Dessutom belyser *Läskampanjen* att man kan arbeta med skönlitteratur över ämnesgränserna och inte bara i svenska och i svenska

som andraspråk (som är det vanliga i skolan) och därmed blir skönlitteraturen något mer. Exempelvis detta att skönlitteraturen kan användas som ett hjälpmedel till att ge ytterligare information till en historisk händelse eller till en viss tidsperiod, vilket Tumba Bokhandel anser vara ett bra sätt att förnya skolundervisningen på.

Vad det gäller det egna samarbetet i form av Bokfrukostarna, anser bokhandeln att de fyller en god funktion dels för att man på så vis kan ta del av lärarnas erfarenheter av vilken litteratur som barnen uppskattar. Dels blir det ett bra tillfälle för bokhandeln för att få lärarna att uppmärksamma ny litteratur. Man har nämligen märkt att vissa lärare är väldigt fokuserade på att använda sig av litteraturklassiker i undervisningen, vilka många gånger inte längre ges ut av förlagen och därmed inte kan köpas in av bokhandeln.

Stipendier

2004 tilldelades Annika Löthagen och hennes dåvarande kollega

Anette Stanger Eriksson¹ följande stipendier för deras arbete med *Läskampanjen*.

Svenska Akademiens svensklärarypris ”som tilldelas lärare som genom sin gärning har stimulerat intresset hos unga människor för svenska språket och litteraturen.”

Annick Sjögrens arbets- och resestipendium ”för deras arbete att knyta samman skönlitterär läsning med viktiga samhällsfrågor som rör vid kulturell tillhörighet och gränssättning. Stipendiet ska användas till egen förkovran i syfte att utveckla läspedagogiskt arbete som bedrivs inom projektet.”

Helge Ax:son Johnsons resestipendium att användas till ”en resa till New York för studiebesök på en skola som särskilt arbetar med läspedagogik. Till nytta i arbetet som lärare och projektledare för *Läskampanjen*.”

Erfarenheter

För de flesta nya längre projekt/verksamheter tar det ett tag innan det/den hittar sin form. Det gjorde det även för *Läskampanjen*. Erfarenheter som man gjort under årens gång och som den som vill starta upp något liknande kan ha i åtanke är det följande:

¹ Hon slutade 2006 och ersattes då av Jessica Staaf.

- Att komma på nya idéer kring arbetet med böckerna är en bärande faktor i verksamheten och att vara två som kan utbyta idéer med varandra är därför ovärderligt.
- Att som projektledare av verksamheten tillsammans ha pedagogisk erfarenhet och elev- och klassrumskännedom som lärare för såväl äldre som yngre barn har varit en förutsättning för såväl uppdraget i sig som för att kommunicera med målgruppen.
- Att använda sig av läsombud har varit ett smidigt sätt att nå ut med information till berörda parter.
- Att anordna möten för lärare efter slutet av november har inte varit meningsfullt eftersom lärarna då har fullt upp med utvecklingssamtal etcetera och inte har möjlighet att närvara.
- Att köpa stora uppsättningar av böcker från en och samma lokala bokhandel har varit fördelaktigt för att få bra priser på inköpen, men bra inköpspriser har man även fått när man handlat av det prisvänliga bokförlaget *En bok för alla* som också har ett väldigt bra utbud av böcker.

Källförteckning

Tryckta källor

- Anette Stanger Eriksson. 2002 ”Läslust och Läsglädje” i *Svenskläraren*, nr 1-2.
- Anette Stanger Eriksson. 2004 ”Väck Läslustan” i *Svenskläraren*, nr 1-2.
- Annika Löthagen. 2003 ”Läslust i Botkyrka” i *Lisetten*, nr 4.
- Maria Lannvik Duregård. 2004 ”När läsning blir magi” i *Lärarnas tidning*, nr 21.
- 2002 ”Beroende av läsning”, *Våga i Botkyrka – en tidning om förskola och skola*, nr 1.

Otryckta källor

- Observationer av *Läskampanjens* möten hösten 2008: 6/10, 7/10, 13/10, 20/10, 24/10, 3/11, 10/11, 18/11, 24/11, 27/11.
- Intervjusamtal med: Annika Löthagen och Jessica Staaf (utbildningspedagoger, *Läskampanjen*); Annette Nordman (barnbibliotekarie, Tumba Bibliotek); Patrik Bodström Fors och Monika Lindroth (bokhandelsmedarbetare, Tumba Bokhandel).
- Svar på mejlutskickade frågor till pedagoger om behållningen av *Läskampanjens* verksamhet.
- Projektintern information: *Läskampanjens* utvärderingar från 2001-2004 och tidigare inbjudningar till olika möten för pedagoger och småbarnsföräldrar.

